

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasiło

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in odgovorni urednik:

JAKOB DIMNIK,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 13. Ljubljana, 1. mal. srpana 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Jakob Dimnik: Dijaška zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani, Kranji, Novemestu in Krškem. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — —ič: O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Dijaška zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani, Kranji, Novemestu in Krškem.

I.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ se je posvetoval, kako bi bilo mogoče podpirati učiteljske otroke, ki se šolajo v Ljubljani, v Kranji, v Novemestu in v Krškem, še predno bomo imeli „konvikt“ pod streho. V ta namen se je sklenilo osnovati v Ljubljani, v Kranji, v Novemestu in v Krškem „dijaška zavetišča“ in podpisaneec je pa dobil pooblastilo, da sestavi potrebna navodila, oziroma pravila.

Misel o dijaških zavetiščih se je porodila med češkim učiteljstvom. Danes je na Češkem že osem dijaških zavetišč. Prvi načrt pravil v teh zavetiščih je sestavil predsednik okrajnega učiteljskega društva v Reichenbergu, katera je potem odbor deželnega učiteljskega društva v Pragi odobril in sprejel v glavnih potezah. Vsako okrajno učiteljsko društvo, koje oskrbuje dijaško zavetišče dotičnega kraja, si pa prikroji pravila dotičnim krajevnim razmeram primerno, katera se pa vjemajo v bistvu s pravili, koje je odobrilo deželno učiteljsko društvo. V nekaterih krajih imajo dotična društva najeta navlašč v ta namen

posebno stanovanje, za koje morajo plačevati gojenci (za hrano, stanovanje in nadzorstvo) po 20 gld. mesečno. V obče se pa ravna mesečna plača za vsakega gojenca po draginjskih razmerah dotičnega kraja.

V drugih krajih se pa izročé gojenci dijaškega zavetišča skrbnim dijaškim gospodinjam, katere nadzoruje odbor dotičnega okrajnega učiteljskega društva.

Nekateri gojenci dobivajo mesečno tudi po 5 gld. denarne podpore. To podporo pa dobivajo dotična okrajna učiteljska društva od deželnega učiteljskega društva, katero daruje na leto za dijaška zavetišča 1000 gld. Deželnemu učiteljskemu društvu pa gredo na roko zopet vsa okrajna učiteljska društva, katera zbirajo v ta namen darove. Vseh 45 okrajnih učiteljskih društev zbere vsako leto 400—500 gld. za dijaška zavetišča. L. 1894. je pa neki prijatelj učiteljev podaril deželnemu učiteljskemu društvu 1000 gld. za dijaška zavetišča, od kojih se pa vsako leto porabijo v ta namen le obresti, glavница ostane pa nedotaknjena.

Poleg dijaških zavetišč imajo češki učitelji v Pragi tudi svojo sirotišnico (konvikt za učiteljske otroke) in Cesar Franc Jožefovo ustanovo.

Tako skrbe češki učitelji za svoje otroke. Če prav ne vsega, a vendar nekaj tega storimo lahko tudi slovenski učitelji za svojo dečo. Naš konvikt je v lepem tiru; a marsikdo bi imel že rad takoj koristi od njega; to pa, seveda, ni še mogoče. Da bi pa sedanji učiteljski rod imel tudi nekaj koristi od naših najnovejših dobrodelnih naklepov in naprav, v ta namen zbiramo darove za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“. Če bo došlo za ustanovo tudi letos in prihodnje leto toliko darov, kakor lansko leto, potem bomo l. 1898. lahko že jednega ali dva učiteljskega otroka podpirali. Ker se bo tretjina obresti pridejala vsako leto k glavnici, bo črez nekaj let vedno več učiteljskih otrok deležnih te podpore. V ta namen je pa treba požrtvovalnosti in zopet požrtvovalnosti. Upamo, da ga ne bo učitelja in učiteljice na Kranjskem, ki bi vsaj nekaj ne daroval za našo ustanovo. Pa tudi dolžnost vsakega okrajnega učiteljskega društva bodi, da kaj stori za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“. Po našem mnenji bi bilo najboljšé, če priredi vsako okrajno učiteljsko društvo v proslavo cesarjeve 50 letnice vsaj po jedno veselico, katere čisti dohodek bi se obrnil za našo ustanovo.

Da bi mi za dijaško zavetišče, bodisi v Ljubljani, Kranji, Novem mestu ali Krškem, najeli svoje stanovanje, v to nam primanjkuje gmotnih sredstev; prav lahko pa posnemamo češke učitelje v tem, da izročimo gojence skrbnim in vestnim dijaškim gospodinjam, katere bi nadzorovalo v Ljubljani „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“, v Kranji, v Novem mestu in v Krškem pa tamošnje okrajno učiteljsko

društvo. V Ljubljani bi vzeli pod to nadzorstvo lahko tudi gojence (gojenke) tukajšnjega c. kr. učiteljišča, če bi odbor za to dobil dovoljenje od starišev dotičnikov, ali pa od ravnateljstva c. kr. učiteljišča.

Poleg zdravih in dobrih stanovanj pri skrbnih in vestnih dijaških gospodinjah za primerno mesečno plačo, katero bi morali stariši seveda sami plačevati, bi moral odbor tudi skrbeti, da dobi za revnejše gojence — vsaj za par dni v tednu — tudi brezplačno hrano po hišah ali v „dijaški kuhinji.“

To bi bil površen pregled dijaških zavetišč. Dobrote njih so torej te-le: 1. Preskrbljevanje gojencev z dobrimi in zanesljivimi stanovanji pri dijaških gospodinjah proti plačilu. — 2. Nadzorstvo gojencev. — 3. Preskrbljevanje gojencev z brezplačno hrano po hišah ali v „dijaški kuhinji“. — 4. Preskrbljevanje z brezplačnim stanovanjem. — 5. Gmotna podpora za obleko, knjige in učila, če bo odboru kaj denarja na razpolago. To bi bil glavni obris dijaških zavetišč; v naslednjem pa podajamo podrobni načrt dijaškega zavetišča v Ljubljani.

II.

Pravila

dijaškega zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani.

1. V dijaško zavetišče v Ljubljani se sprejemajo učiteljski otroci in učiteljiščeniki (učiteljiščenice). Otroci tistih učiteljev, ki so člani „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in so prispevali za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, imajo prednost.

2. Dijaško zavetišče preskrbuje dobra stanovanja in hrano za čim nižjo ceno, nadzoruje gojence med šolskim letom, odstranjuje po možnosti vse napake in nepravilike, povprašuje mesečno po vedenji in napredku gojencev pri direkcijah tukajšnjih šolskih zavodov, obvešča stariše o napakah gojencev ter podpira gojence pri vsaki priliki z dobrim svetom in tudi v dejanji.

3. Za to je pa dolžnost gojencev, da od odbora „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ postavljenega jim nadzornika ubogajo ter se v vsaki potrebi ž njim posvetujejo.

4. Za vsprejem v dijaško zavetišče se je oglašati v pričetku šolskega leta.

5. Vsak gojenec mora biti zvečer ob določeni uri (po zimi ob 7. uri, po leti pa ob 9. uri) doma.

6. Vsak gojenec se mora ravnati natančno po predpisih svojega učnega zavoda, paziti, da mu glede navedeno ne more nihče blizo ter vporabljeni ves prosti čas za učenje.

7. Vsak gojenec se mora mesečno vsaj jedenkrat (prvo nedeljo v mesecu ob določeni uri) oglasiti pri svojem nadzorniku na pogovor.

8. Gojenci morajo vsako napako in nepravilnost v stanovanju takoj naznaniti svojemu nadzorniku; do svojih gospodinj (gospodarjev) se morajo vedno dostojno obnašati.

9. Tudi gospodinje (gospodarji) se morajo ravnati po pravilih dijaškega zavetišča. Skrbeti morajo za dobro, zdravo hrano, snago in red v stanovanju, za pravilno prezračevanje in kurjavo i. t. d.; vse napake gojencev morajo naznaniti nemudoma voditeljem dijaškega zavetišča. Gledati morajo posebno na to, da so gojenci po zimi ob sedmih, po leti pa ob devetih zvečer doma ter porabljajo ves prosti čas za učenje.

10. Voditelji dijaškega zavetišča imajo pravico, dijaška stanovanja nadzorovati, da se prepričajo o redu ter odstranijo vse napake in nepravilnosti. V neugodnem slučaju se smejo premestiti gojenci tudi v drugo stanovanje.

11. Če je bil gojenec pri mesečni konferenciji svojega zavoda opominjan, mora to naznanilo podpisati tudi dotični nadzornik dijaškega zavetišča.

12. Koncem vsakega polletja mora gojenec pokazati svoje spričevalo tudi dotičnemu nadzorniku dijaškega zavetišča.

13. Gojenci, ki nasprotujejo tem predpisom, dobé od vodstva grajo (ukor) ter se smejo izključiti iz dijaškega zavetišča. Odtegniti se jim smejo tudi vse podpore. V takih slučajih se obveščajo tudi stariši.

III.

Dijaško zavetišče v Ljubljani.

(Nastopna vprašanja morajo izpolniti gojenci v pričetku šolskega leta.)

1. Ime:

2. Zavod:, razred (letnik):

3. Stanuje pri:

Ulice: številka:

4. Sostanujoči dijaki:

.

.

5. Mesečno plačilo:

6. Ali je glasovir na razpolago?:

7. Ali imate hrano po hišah? V dijaški kuhinji? Koliko dni?

Kje?

.

.

.

8. Opomnje:

9. Ali potrebujete podpore? Kakošne?

10. Naslov Vašega očeta (matere, namestnika):

Zadnja pošta:

11. Ali je (bil) oče član „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in ali je prispeval za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“?

IV.

Zglasilnica

za stanovanje in hrano v dijaškem zavetišču v Ljubljani.

1. Ime gospodinje (gospodarja):
2. Stan:
3. Stanovanje (ulice, števil.):
4. Leža stanovanja:
5. Koliko mest za dijake je že oddanih?
6. Koliko je še prostih?
7. Koliko znaša mesečna plača?
8. Ali je tudi perilo v tem zapopadeno?
9. Ali je glasovir na razpologo?

Opomnje:

Opazka: Gospodinje (gospodarji) se morajo natančno držati predpisov dijaškega zavetišča. Skrbeti morajo vedno za dobro in zdravo hrano, snago i. t. d. ter naznaniti vse napake gojencev vodstvu dijaškega zavetišča. Gojencem ne smejo dovoliti, da bi izostajali po zimi čez sedmo in po leti pa čez deveto uro zvonaj. Stanovanje vodstvo večkrat nadzoruje, da se prepriča o redu. V neugodnem slučaju smejo gojenci stanovanje tudi zamenjati.

Na ta način bode torej uravnano dijaško zavetišče v Ljubljani. V Kranji, Novem mestu in Krškem si odbori dotičnih okr. učit. društev dijaška zavetišča za učiteljske otroke tamošnjim krajevnim razmeram primerno uredi.

Kdor izmed tovarišev šola svoje otroke v Ljubljani ter reflektuje na dijaško zavetišče, naj se za sedaj oglasi pri podpisancu, pozneje bode pa odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ imenoval iz svoje srede posebnega nadzornika (če treba, tudi več) — v blagor naše dece.

Jakob Dimnik.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

L.

Ustavno življenje v Avstriji od leta 1867. do sedanjih dni.

3. Od Taaffejevega ministerstva do sedanjih dni.
(1879—1897).

Koalicijsko ministerstvo je zamenilo prejšnje ministerstvo 11. listopada leta 1893. Knez Alfred Windischgrätz je prevzel predsedstvo v novem ministerstvu, marquis Bacquehem notranje reči, Madejski bogočastje in nauk, Jaworski je postal minister za Galicijo, pl. Plener minister za denarstvo in grof Wurmbrand minister za trgovino. Ostale portfelje so obdržali prejšnji ministri. Windischgrätz je izjavil v državnem zboru s sporazumljenjem levičarjev, konservativcev in Poljakov, da bode predložil volilno reformo, ki bode razširila volilno pravico, ne da bi se kratile politične pravice meščanov in kmetov. V ostalem pa želi, da državni zbor odloži za sedaj politična vprašanja in reši važne gospodarske in denarstvene reči. S tem programom so bile zadovoljne prej imenovane koalirane stranke, in tako je imelo ministerstvo večino v poslanski zbornici.

Koncem l. 1893. se je sprejela „novela k zakonu o deželni brambi“, po kateri imajo služiti prostaki dve leti, podčastniki pa tri leta. Tudi se odslej sme uporabljati deželna bramba zunaj avstrijskih mej, ne da bi bilo treba za tak slučaj posebnega državnega zakona.

Sušca l. 1894. je ministerstvo objavilo načrt novi volilni reformi, po kateri je hotelo ustanoviti novo volilno skupino s 43 poslanci. V to skupino bi spadali nad 24 let stari avstrijski državljani, ki so uspešno končali kako srednjo, obrtno ali kmetijsko šolo; nadalje oni, ki zadnji dve leti plačujejo neposrednji davek ali pa so zavarovani pri bolniški blagajni. Ta volilna reforma ni ugajala opoziciji in delavcem, ki so pričakovali večje pravice.

Kmalu se je tudi razbila koalicija ali zaveza treh velikih strank ob celjskem vprašanju. Ko se je vlada odločno izjavila za ustanovitev dvojezične spodnje gimnazije v Celju, izstopila je „zedinjena nemška levica“ iz koalicije in sklenila glasovati zoper ustanovitev te gimnazije. Levica je bila pripravljena privoliti tako gimnazijo v kakem drugem kraju blizu Celja. Slovenci pa te ponudbe niso sprejeli, drugod ne bi mogla uspevati gimnazija. Ker se je bila razbila koalicija, glavna podpora tega ministerstva, podalo je ministerstvo svojo ostavko dne 18. rožnika l. 1895.

„Uradniško ministerstvo“, ki je sledilo koalicijskemu ministerstvu, je bilo le začasno. V tem ministerstvu je bil ministerski

predsednik grof Kielmannsegg, ki je bil dotlej dolenjeavstrijski cesarski namestnik. Drugi ministri so bili: Podmaršal grof Zeno Welsersheimb za deželno brambo, vitez Apolinar pl. Jaworski minister brez portfelja, dr. Evgen vitez Böhm pl. Bawerk za denarstvo, dr. Ferdinand pl. Blumenfeld voditelj poljedelstva, dr. Henrik pl. Wittek voditelj trgovine, dr. Edvard Rittner voditelj bogočastja in nauka, dr. Karol vitez Krall pl. Krallenberg voditelj pravosodja.

To ministerstvo je doseglo, da je državni zbor dovolil potrebno svoto za ustanovitev celjske dvojezične spodnje gimnazije. Sekcijski načelnik Rittner, kot voditelj ministerstva za bogočastje in nauk, je prepustil poslanski zbornici odločitev, ako želi sprejeti ali pa odkloniti dotično svoto. Tako je bila rešena zadeva, ki je toliko razburila Nemce ter malone postala svetovne važnosti. Grof Kielmannsegg je tudi izdal znane „uradniške naredbe“, kako je uradnikom postopati v uradu in javnem življenju.

V tem času je bila deželna razstava v Levovu, kamor je tudi prišel cesar, da se prepriča o napredku Galicije in Vladimirije. Cesarski namestnik v Galiciji je bil tedaj grof Badeni, katerega je cesar posebno odlikoval in mu izkazal izredno zaupanje. Že tedaj so slutili, da bode cesar v kratkem času poklical grofa Badenija v ministerstvo. Jeseni leta 1895. je odstopilo uradniško ministerstvo, in cesar je poveril sestavo novega ministerstva grofu Badeniju. (Dalje prih.)

O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem.

III.

1. Opravilne doklade.

Učitelj ostane učitelj, naj ima tudi naslov nadučitelj. Postavili smo princip, da se ima plača ravnati le po službenih letih in službenem kraju. Iz tega sledi, da bodi plača sama na sebi za vse jednaka, tedaj taka za učitelja kakor za nadučitelja. Koliko je tovarišev, ki le zaradi višje plače prosijo za nadučiteljska mesta, a so potem s svojim mestom nezadovoljni. Mnoge skrbi in neprilike ima namreč nadučitelj, katerih so učitelji prosti. Koliko je pa tudi tovarišev, vrlih pri izvrševanju svojega poklica, ki kljub mnogim prošnjam takega mesta niti dobiti ne morejo. Ali se je čuditi, da zavlada pri takih, po tolikih brezuspešnih poskusih nekaka ravnodušnost do vsega,

kar gotovo ni šoli v korist. Pravica in navadni razum že tirjata, da imej nadučitelj le tako plačo, ki je njegovim službenim letom primerna.

Take razmere opazimo prav lahko pri železnici, kjer ima čestokrat načelnik postaje manjšo plačo, kakor uradnik na isti postaji.

Prezreti se pa ne sme, da imajo voditelji razun šolskega dela, kakoršnega imajo drugi učitelji, še obilico drugega posla.

Za ta opravila, ki jih ima nadučitelj več, mu pristojajo delu primerna opravilna doklada.

Opravitne doklade v drugih deželah so razvidne iz nastopnega pregleda, ki se pa ozira le na ljudske šole:

Dežela	Leto postave	1 razrednice	2 razrednice	3 razrednice	4 razrednice	5 razrednice	6 razrednice	7 razrednice	8 razrednice	Plač. razred				Opomba
										I.	II.	III.	IV.	
Avstrija n. Anizo	1870	—	—	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	
Avstrija p. Anizo	1896	50	100	100	150	150	200	200	200	—	—	—	—	
Bukovina	1873	—	50	100	150	150	150	150	150	—	—	—	—	
Češka	1892	80	100	125	150	200	200	200	200	—	—	—	—	
Dunaj	1891	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	nadučitelji imajo 400 gld. plače več
Dalmacija	1871	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	60	—	
Galicija	1896	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	50	50	
Goriško	1879	30	50	75	100	100	100	100	100	—	—	—	—	
Istrija	1874	30	50	75	100	100	100	100	100	—	—	—	—	
Koroško	1871	30	60	90	120	150	150	150	150	—	—	—	—	
Kranjsko	1877	30	50	75	100	100	100	100	100	—	—	—	—	
Moravsko	1870	ovz 5 let 50	100	100	100	200	200	200	200	—	—	—	—	
Predarelsko	1870	—	—	—	—	—	—	—	—	200	100	50	—	
Solnograško	1870	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200	100	100	
Šlezija	1870	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200	100	50	
Štajersko	1874	40	—	—	—	—	—	—	—	100	100	50	—	
Tirolsko	1892	—	10	20	30	40	50	60	70	—	—	—	—	

Kakor razvidno, bili so v raznih deželah najrazličnejši nazori pri določitvi opravilne doklade. Večina dežel je določila opravilne doklade po številu razredov, kar je tudi najbolj naravno. Vendar bi se moralo pri tem ozirati na naše razmere. Če pregledujemo število šolo obiskujočih otrok, vidimo, da so posebno nekatere jednorazrednice preobljudene. Nahajamo pa tudi dvorazrednice, ki imajo manjše število šolagodnih otrok kakor marsikaka jednorazrednica. Vendar je pa opravilna doklada sedaj za vse jednorazrednice jednaka. Deloma se je skušala krivica s tem poravnati, da so se taka mesta uvrstila v III. plačilni razred. Kako pa v bodoče, kadar se uvede, personalni plačilni zistem, za kojega se v teku cele razprave ogrevamo? Mislim, da ne bi bilo napačno, ako bi se za jednorazrednice določilo v interesu šole takole:

- a) Učitelji na takih jednorazrednicah, ki štejejo nad 40 a ne čez 80 šolo obiskujočih otrok, dobé po 5letnem zadovoljivem službovanji na isti šoli 50 gld. opravilne doklade.
- b) Opravilno doklado 50 gld. dobijo takoj učitelji takih jednorazrednic, kjer je število šolo obiskujočih otrok čez 80 a ne čez 160. Ta doklada se poviša po 5letnem zadovoljivem službovanji na 100 gld.
- c) Učiteljem takih jednorazrednic, ki imajo poučevati nad 160 otrok, naj se izplača takoj opravilna doklada 100 gld. Opravilne doklade za dvo- ali trirazredne šole naj bi znašale 100 gld., za štirirazredne 150 in za pet- ali večrazredne šole 200 gld. Približno tako je na Češkem, približno tako tudi na Nižjem Avstrijskem in Moravskem. V teh deželah je šolski zakon zares vzorno sestavljen ter je tudi novejšega izvora in so se tudi učiteljske želje upoštevale. —ič.

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

22. Priseljevanje tujcev.

Prvá novotarija, koju so vpeljali Franki, in koju so pozneje nadaljevali Nemci na slovenski zemlji, so bili takozvani najemi ali fevdi. Znano je namreč, da je cesarju ali kralju pripal v podjarmljenih deželah ves oni svet, ki je bil pust, ali brez gospodarja. Ta svet je delil potem, kakor in komur ga je hotel. Dajal ga je pa vedno le svojim pristašem, ki so se posebno odlikovali v bojih, ali pa škofom in samostanom. Tako so prišli prvi Franki in Nemci na slovenska tla.

A ravno v stari slovenski Karantaniji je bilo takrat premnogo sveta brez gospodarja. Saj smo čuli, koliko naše krvi so prelili Rimljani, Hunci, Longobardi, Obri i. dr. v prejšnjih dobah. Tedaj ravno po naših krajih so se naseljevali najbolj po gostem tujci; in razume se tudi, da se je med vsemi slovanskimi rodovi pogubilo našega naroda največ.

Tudi naš narod je izgubil s časom popolnem pravo do svojega posestva. Saj med njim ni bilo tako strogo prikrojenih posestev nikdar, kakor med Nemci. Kar je bilo sveta, bil je lastnina občine. Tudi našemu narodu so odmerili Franki potem zemljo: toliko je tvoje, toliko sosedovo. Tudi naš narod je postal s časom najemnik. Njegova ni bila zemlja več, smel je le uživati to, kar je rodila zemlja. A še tega ne vsega. Nekaj je moral dati pred vsem svojim novim gospodarjem. Prvič sedaj je bil primoran plačevati davke, najprvo sevé kar naravnost s pridelki, pozneje v denarji. Ker je moral dajati to Frankom, imenoval je Slovenec davke „franke“, kakor se še sedaj čuje med narodom.

Iz svobodnega naroda je postal narod služnjev. Saj ni bil Slovenec več gospodar, saj ga je lahko novi gospodar prognal iz njegovega doma, kedar je hotel. Da, to je istina, žalostna istina. V tem nas prepriča neko pismo Ljudevita Pobožnega iz leta 828, tedaj kmalu po smrti Karola Velikega. V tem pismu se imenuje „Slovén“ — „sclavus vel servus“, to je služni človek. Zares značilen je ta izraz za popožnost Ljudevita Pobožnega!

Tožna je bila vedno zgodovina našega naroda, a najžalostnejša se pričinja z ono dobo, v koji so se začeli šopiriti tujci po naših krajih. Tuji napuh pa tlači še dandanes naše brate živoče izven Kranjskega. Tu se obožava nemška manjšina na vsakoršen način, drugod se prezira slovenska. Slovenci na Kranjskem bi pa lahko bolj uplivali na ojačenje slovenske narodnosti drugod, ko bi jim ne manjkalo odločnosti in samozavesti. Odločni so le takrat, kadar je treba mahiniti svojega brata.

23. Fevdniki na Kranjskem.

Med prvimi najemniki so bili Brižinski škofje (Freisingen) na Bavarskem. Dne 30. junija 973 podarí nemški cesar Oto II. Brižinskemu škofu Abrahamu velik kos zemlje na Gorenjskem v Selški in Poljanski dolini. Središče ti posesti je bila Lok a. Leto 1160 so imeli ti škofje že 4.700 oralov zemlje na Kranjskem. Imeli bi jo morda še danes, da jim jo niso vzeli Francozi v začetku sedanjega stoletja.

Dne 10. aprila 1004 so dobili še Briksenški škofje, ali kakor so se tudi imenovali Sebenski škofje, kos tedanje Kranjske marke, ležeče med Bohinjsko in Podkorenjsko Savo. Središče temu posestvu je pa bil naš divni Bled. Na te škofove spominja še dandanes vas Sebenje pri Bledu.

Brižinski in Briksenški škofje so v zvezi z Oglejskimi patrijarhi pridno razširjali krščansko vero po Kranjskem.

Med drugimi najemniki je imenovati v prvi vrsti isterskega grofa Vernharda, kojemu je bil lastnina ves oni svet, ki se razprostira na severo vshodu od Loke proti Kranju. Njegov nečak Urh je bil od 1058 do 1070 mejni grof Kranjski, ter je imel tudi lastno posest na vzhodu od Radovljice.

Velikanske posesti, posebno po Notranjskem, so imeli Oglejski patrijarhi, ki so bili tudi, kakor smo že čuli, trikrat mejni grofi na Kranjskem.

Drugi manj imoviti fevdniki na Kranjskem so pa bili: grofi Meranski (začasno) in Celjski, nadškofje iz Solnograda, škofje Krški, samostana Botrinje (Viktrink) in Sv. Pavel na Koroškem, Turjačani, kojih ime se prvič čita v neki listini iz leta 1060, in zraven teh še mnogo drugih nemških grofov in grofičev.

A o imovitih Slovencih ni sledú. (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Kranjskega okraja. Glavno zborovanje učiteljskega društva v Št. Juriju pri Kranju. Bilo je v dan 6. maja — res pravi majniški dan, ki je zvalil v naš dični Št. Jurij lepo število gospic učiteljic in gospodov učiteljev k glavnemu zborovanju takajšnjega učiteljskega društva. Veselih obrazov so si hiteli daljni kakor bližnji kolege in kolegije nasproti. Pozdravi in prijetno kramljanje se je šele nehalo, ko so se zaprla za nami vrata šolskega poslopja, kjer je gospod predsednik Dragotin Česnik otvoril zborovanje z dičnim pozdravom na vse prisotne ter izrazom srčnega veselja na tako obilni udeležbi. Posebe se je še spominjal v pozdravu prisotnega gosp. tovariša Razpotnika iz Kamniškega okraja.

Nato je tajnik gospod Kuhar poročal o delovanju odbora od zadnjega zborovanja do tega dne; blagajnik gospod Fran Luznar predočil nam je gmotno stanje društva, meneč, da je še dosti povoljno.

Kot tretja točka bilo je poročilo: „Kako naj učitelstvo Kranjskega okraja proslavlja 50letnico vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.“ Poročevalca gosp. nadučitelj Dragotin Česnik in Luka Jelenec.

Prvi se je dvignil gospod poročevalec Drag. Česnik ter predlagal in v dičnem govoru osnoval svoj predlog, namreč: Učitelstvo Kranjskega šolskega okraja naj v proslavo 50letnice Nj. Veličanstva našega presvitlega vladarja sestavi spis Kranjskega šolskega okraja.

Gospodu govorniku sledil je s svojim govorom gosp. nadučitelj Luka Jelenec, ki je v že omenjen namen predlagal ustanovitev bolniške blagajne.

Oba gospoda govornika sta svoje predloge dobro utemeljevala in utemeljila. Soglasno je bil vsprejet predlog prvega gospoda poročevalca, o drugem pa se je določilo, da se odloži na dan uradne konference 21. julija t. l.

Gospod nadučitelj Dragotin Benedik zbral je v svojem poročilu za predmet: „Kako naj si učitelj pridobiva ugled in upliv med narodom“. Z zdravim svojim humorjem, katerega je tu in tam vpletel v svoj govor, je vzbudil gospod govornik ob koncu živahno pohvalo.

K omenjenemu govoru dodal je še gospod predsednik: Učitelj delaj za napredek kmetijstva, ustanovljaj razna hralna in pevska društva, kot tak bodi središče vsega, potreben faktor, njegova požrtvovalnost pa mu pridobi splošen ugled.

K točki „posamezni predlogi“ oglašil se gosp. nadučitelj Luka Jelenec ter omenja, da se je stavil v državnem zboru od katoliške ljudske stranke predlog, ki bi v slučaju, da se vsprejme, mnogo škodoval šoli, učiteljstvu, slovenskemu narodu in v obče napredku.

Učiteljstvo bodi pripravljeno odbiti z vsemi močmi reakcionarni napad.

Končno predlaga, da se v slučaju nevarnosti in potrebe skliči izreden občni zbor, ki naj bi proti taki preosnovi protestiral.

(Predlog je bil z burnim odobravanjem vsprejet).

Na vprašanje slavnega učiteljskega društva v Ljubljani, tičeče se sodelovanja tukajšnjega društva pri odkritju spomenika staroste učiteljstva, A. Praprotnika se sklene, da naše društvo kolikor mogoče drage volje sodeluje.

Končno se je na občno željo prebral dopis družbe sv. Mohorja, ki se je prav povoljno odzval interpelaciji direktorija „Zaveze“.

Ker se ni nihče več oglašil k besedi, zaključil je gospod predsednik zborovanje s trikratnim: Slava! Nj. Veličantvu našemu presvitlemu vladarju.

Skupen obed nas je zbral potem v prijazni gostilni gosp. Grajzarja, kjer se je kmalu razvnela živahna zabava z govori in petjem.

Med prijetno zabavo presenetil nas je prihod dveh gosp. tovarišev iz Ljublaue, in razvnel veselje po vsem. Med petjem in govorico je potekel prehitro čas in prekmalu došel trenotek ko si je segel drug drugu v roko.

Začrtal pa si je gotovo vsak globoko v dno duše ta dan in vem, da živi vsake mu v prijetnem spominu. Da se kmalu zopet vidimo!

Tajnik.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Častita gospa Julija Moos, nadučiteljica v Ljubljani, **1.50 gld.**; gđc. Wessner Marija, nadzorovalna dama na višji slovenski deklinški šoli v Ljubljani, **1.50 gld.**; gđc. Zupan Nežika, učiteljica v Ljubljani, **1.20 gld.**; gđc. Marout Marija, učiteljica v Ljubljani, **0.90 gld.**; gđc. Borowsky Julija, učiteljica v Ljubljani, **0.90 gld.**; gđc. Zemme Franja, učiteljica v Ljubljani, **0.60 gld.**; gđc. Gusl Emilija, učiteljica v Ljubljani, **1.20 gld.**

Učiteljski konvikt: Častita gospa Moos Julija, nadučiteljica v Ljubljani, **1.20 K**; gđc. Wessner Marija, nadzorovalna dama na višji slovenski deklinški šoli v Ljubljani, **1.20 K**; gđc. Zupan Nežika, učiteljica v Ljubljani, **1.20 K**; gđc. Marout Marija, učiteljica v Ljubljani, **1.20 K**; gđc. Zemme Franja, učiteljica v Ljubljani, **1.20 K**; gđc. Gusl Emilija, učiteljica v Ljubljani, **1.20 K**; g. Iv. Poženelj, nadučitelj na Rakeku, je nabral **39 K**; darovali so p. i. gg.: L. Sebenikar, posestnik, **10 K**; A. Kumše, trgovec, **10 K**; J. Kovač, načelnik žel. postaje, **4 K**; Iv. Kejzar, železniški uradnik, **1 K**; A. Gašpari, trgovec, **3 K**; Ševar, c. kr. poštar, **2 K**; A. Dolenc, železniški poduradnik, **2 K**; J. Segalla **2 K**; gđc. Hedvig Malovrh, učiteljica, **2 K**; gosp. J. Poženelj, nadučitelj, **2 K**; g. M. Levar, **1 K**; tvrdka M. Grubbauer v Lincn, katera se pri tej priliki zavezuje podpirati „društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ ter nakloniti vsako leto temu društvu primeren delež vsakoletnega čistega dohodka iz prodaje slovenskih pisank, ako ostanejo še nadalje (torej pogojno! Ur.) v občni porabi na slovenskih ljudskih šolah — **100 K.** — Kakor za ta, tako bomo tudi v prihodnje hvaležni sl. tvrdki za vsak dar, vendar častne besede, katero smo dali domačinu g. Jos. Petriču, ne moremo in ne smemo zaradi pogojnih obljub, katere nam daje sl. tvrdka, prodati za skledico leče. Odbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ je naprosil g. J. Petriča, da bi pričel izdelovati šolske zvezke v prid učiteljskemu konviktu ter mu obljubil tudi svojo podporo in pomoč. Zadnji občni zbor je izjavo g. J. Petriča, da bo daroval vsako leto tretjino čistega dobička učiteljskemu konviktu, z veseljem in odobravanjem vzel na znanje, odbor si je pa pridržal pravico, da bode smel g. Petriča kontrolirati, koliko zvezkov bode prodal. Ti tehtni uzroki in pa tudi okolnost, da je g.

Petrič domačin, nas vežejo, da moramo g. Petriča, dokler bode izdeloval take zvezke, kakor je prva izdaja, in dokler bode vestno izpolnival svojo dano (nepogojno) obljubo, z vsemi silami podpirati ne samo mi in odbor, ampak vse zavedno slovensko učiteljstvo.

Za A. Praprotnikov spomenik: P. i. g. Ferdinand Souvan, veletžec i. dr. v Ljubljani, 10 K.

Odkritje spominika. Dne 8. mal. srpana t. l. dopoldne točno ob 9. uri se bode odkril v Šent Vidu na Dolenjskem nagrobni spomenek pokojnega tovariša nadučitelja Josipa Korban-a. Premili tovariši in častite tovarišice! udeležimo se v prav velikem številu te slavnosti, ter pokažimo s tem, da smo složni med seboj in da spoštujemo svoje tovariše tudi onkraj groba.

Vabilo k obč. zboru učitelj. društva za litijski okraj kateri bode dne 8. mal. srpana t. l. ob 10. uri v Št. Vidu p. Zatičini v šol. poslopji. Poleg običajnega vspeveda, bode tudi volitev novega odbora. *J. Bartl.*

Vabilo k akademiji, katero priredijo abiturijentje obeh c. kr. učiteljskih v Ljubljani v soboto, dne 17. mal. srpana, 1897. l. pod vodstvom glasbenega učitelja, gospoda koncertnega vodje Josipa Čerina in s sodelovanjem slavne godbe c. in kr. pešpolka Leopold II. kralj Belgijcev št. 27. na korist učiteljskemu konviktu v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“. Vspeved: A. 1.) Dr. Joh. Brahms: „Akademiška slavnostna overtura“ za veliki orkester. op. 80. 2.) Prolog, zložil in govori abit. Vinko Škof. 3.) Jožef Haydn: „Cesarska pesem“, poje ženski in moški zbor jednoglasno s spremljevanjem orkestra. 4.) Josip Čerin: „Domu“, za moški zbor. 5.) a) Dr. Karl Löwe: „Pevec“, balada, b) Fran S. Vilhar: „Mornar“, za bariton solo s spremljevanjem klavirja; poje abit. Rudolf Vrabl. 6.) Robert Schumann: „Pevec“ in „Lepa Nada“, za mešan zbor. 7.) Anton Foerster: „Venec Vodnikovih in n. n. jega zloženih pesmi“, za soli, mešan zbor in orkester; op. 24. B. Prosta zabava. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Cene prostorov: Sedež I. do III. vrste (cercele) à 1 gld. 50 kr.; od III. vrste naprej in na galeriji à 1 gld.; stojišča à 50 kr.; dijaške in garnizijske vstopnice à 30 kr. — Preplačila se glede na blagi namen sprejemajo hvaldežno. Vstopnice se dobivajo v trafikii g. Šešarka, Šelenburgove ulice, in na večer akademije pri blagajnici.

Brahmsova „Akad. overtura“. Brahms jo je spisal o priliki imenovanja doktorjem vseučilišča v Breslavi kot zahvalo za čast. Porabljeno je v overturi več znanih dijaških pesmij, ter se končuje s „Gaudeamus igitur“. Zanimiva je ta za Ljubljano popolnoma nova točka, ker je to točko Brahms zadnjo v svojem življenju dirigiral in sicer pri koncertu 25 letnice dunajskega konservatorija, dne 18. sušca 1895. l.

Dr. Karl Löwe, roj. v Löbejunu dne 30. listopada 1796. l., umrl v Kielu, dne 20. mal. travna 1869. Jeden najrodovitnejših skladateljev za samospeve. Kot komponist balad je neprekošen in jedin; mnoge balade so popolnoma narodne postale. Oblika njegovih balad je nova, vseskozi primerna vsebini. Löwejeve pesmi so lirsko musikalicne, spojene z nekoliko klasične mogočnosti.

Čerinov zbor „Domu“, besede Ivana Resmana, popolnoma nov, se poje prvič.

Foersterjev „Venec“ je najboljši produkt domače glasbe, za zbor z orkestrom. Kakor vselej, tako bo tudi pri tem izvajanju naredil na poslušalce mogočen vtisek.

Veslimo se prav od srca, da prirede vrli naši četrtoletniki-abiturijentje tako lepo akademijo in to prvič letos v korist učiteljskemu konviktu. Preverjeni smo, da bo počastilo slovensko občinstvo najmlajše naše tovariše ob tej priliki s posetom ter jim tako dalo dokaz svojih simpatij, ki jih goji do slovenskega učiteljstva. Tudi gg. tovariši in cenjene tovarišice bodo gotovo prihiteli — komur bo količkaj mogoče — oni večer v Ljubljano, da vidijo, s kako odločnim, zavednim korakom gre naš najmlajši, lepi, navdušeni naraščaj v svet, na resno delo! Z odkritosrčnim oduševljenjem sprejemamo te krepke bojevnike na polju vseobče omike narodove v svoje vrste ter jim želimo od srca mnogo lepega vspeha in obilo sreče v bodočih dneh! Z odločnim, pogumnim delom, s samozavestjo naprej k svobodi in napredku!

Važna odredba češkega deželnega šolskega sveta. Visoki c. kr. deželni šolski svet kraljestva češkega je naročil c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, da naj poročajo v statistični letni tabeli o stanju narodnega šolstva v okraju tudi svoja opazovanja o sposobnostih, zmognostih, o pridnosti in o vspehih učnih oseb v vzgoji in pouku, o njih stremljenju k nadaljni izobrazbi, katera se kaže v tem, da obiskujejo učitelji „tečaje“ za izobrazbo meščanskih učiteljev in druge tečaje, ali da pridno uporabljajo okrajno učiteljsko knjižnico, da predavajo pri okrajni učiteljski konferenci i. t. d. Pri tej priložnosti naj se „tème“ izvanredno interesantnih ali važnih obravnavajočih predmetov navedejo v statistično poročilo vsakoletnih konferenčnih poročil. Tudi naj se opomni, ali so bile

prirejene od učiteljstva in v katerih šolskih občinah šolske razložbe ali šolske slavnosti v zmlslu § 65. šolskega in učnega reda. Pri cenitvi in sodbi delovanja učiteljev naj se uvažuje in navede tudi delovanje učiteljev v učiteljskih društvih (tudi pri nas bi morda dobro uplivalo kaj takega, potem bi se vsaj v večjem številu udeležili učiteljskega društva zborovanj in ne imeli 99 izgovorov proti društvenim zborovanjem;) sodelovanje istih pri obče koristnih podjetjih, če imajo posebne zasluge za povzdigo petja sploh in za cerkveno petje še posebe, za kmetijstvo, čebelorejo, sadjarstvo, razna društva itd. Tudi naj se navede literarno delovanje učiteljskih oseb, vzlasti, če se isto vspenja sploh na vednostno polje ali pa če se nanaša na pedagoško didaktično polje, (Po „Radikalni Listy“.)

Josip Korošec.

Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani odkrije dné 4. mal. srpana 1897. I. v Podbrezju na Gorenjskem šolskemu ravnatelju, pesniku in pisatelju slovenskemu Andreju Praprotniku spominsko ploščo. Razpored: 1.) Ob 10. uri sv. maša. 2.) Po maši odkritje spominske plošče: a) D. Jenko: „Molitev“. b) Slavnostni govor (govori učitelj E. Gangl.) c) A. Nedvéd: „Domovina, mili kraj!“ 3.) Skupni obed. — Kdor se udeleži slavnosti, naj blagovoli to naznaniti po dopisnici „Slov. učit. društvu v Ljubljani“, da se ve pravočasno natančno število udeležencev, kar je treba zlasti zaradi skupnega obeda. — Ljubljanski gostje se odpeljejo 4. mal. srpana z vlakom zjutraj ob 7. uri. — Ker se ne izdado posebna vabila, vabi s tem vse častilce prezaslužnega Praprotnika k obilni udeležbi

odbor „Slov. učit. društva v Ljubljani“.

Čestilcem A. Praprotnika: Društva in tovariši, ki so zadržani, vdeležiti se slavnosti, pa bi se radi vsaj brzojavnim potom odzvali, naznanjamo, da je za Podbrezje brzojavna postaja Podnart.

Učiteljski konvikt. Štev. 20.286. Čestitemu načelništvu, društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani. Občinski svet deželnega stolnega mesta Ljubljane je v svoji seji dné 1. rožnika o prošnji čestitega društva za prepustitev primernega občinskega prostora za zgradbo društvenega poslopja bodisi brezplačno bodisi proti znižani ceni sklenil, da se tej prošnji za sedaj ne more ugoditi; zraven pa izjavil, da bode gledé na blagi društveni namen ob času, ko bode moč pričeti z grajenjem učiteljskega konvikta, in kadar bo društvo preskrbelo si v ta namen potrebna sredstva, drage volje podpiral podjetje bodisi s prepustitvijo stavbinega prostora, bodisi z denarnim prispevkom.

Čestito načelništvu blagovoli naj to naznanilo, ki rešuje prošnjo z dné 6. svečana letos, vzeti na znanje.

Ljubljana, 11. dan rožnika 1897.

Župan: Iv. Hribar.

Okrajna učiteljska konferencija za krški okraj bode dné 29. mal. srpana 1897 v šolskem poslopij v Krškem. Poleg navadnih uradnih vprašanj razpravljalo se bode še v sledečih točkah: 1.) Kako naj učiteljstvo s šolsko mladino praznuje 50letnico vladanja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Frana Josipa I.? O tem naj premišljuje vsak ud konferencije. 2.) Resnicoljubje — podlaga trdnih značajev — kako je gojiti v ljudski šoli? Poročevalec g. Jakob Cepuder. 3.) Podrobni učni načrt iz spisja za posamezne kategorije ljudskih šol krškega okraja. Vsak učitelj (učiteljica) naj izdela načrt za svoj razred.

Imenovanje. Vadnični učitelj v Kopru, g. Fran Finšgar, je imenovan učiteljem na koprskem učiteljišču.

Konec šolskega leta. Na višji realki se izključi šolsko leto 1. mal. srpana, na učiteljišču 3. mal. srpana, na višji gimnaziji pa 6. mal. srpana. Maturitetne skušnje se začno na višji realki 2. mal. srpana, na učiteljišču 5. mal. srpana, na višji gimnaziji pa 7. mal. srpana. Na nižji gimnaziji in na ljudskih šolah traja pouk do 15. mal. srpana.

Poziv. Zaveza slovenskih učiteljskih društev ima dné 4. in 5. vel. srpana t. l. v Celji svoje IX. glavno zborovanje. Kakor vsako leto, tako se bode tudi letos preredil koncert. Skrbeti nam bode, da dosežemo z istim vsaj takšen vspah kakor doslej, če ne boljšega. S tem opozarjamo vse p. n. učiteljice pevke in učitelje pevce, da se pravočasno oglasijo pri podpisnem odboru, radi razpošiljanja glasov. Prosimo tudi ob jednem vse p. n. pevke in pevce, da se v prav velikem številu udeleže „Zavezinega“ zborovanja in koncerta.

Lokalni odbor učiteljskega društva za celjski in laški okraj.

Belokranjsko učiteljsko društvo imelo svoj redni letni občini zbor dné 8. mal. srpana t. l. v Metliki ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1.) Poročilo odboro. 2.) O kolegijalnosti med učiteljstvom (govori g. F. Gregorač). 3.) Določitev dneva in vspreda za odkritje Iv. Tomšič-eve spominske plošče. 4.) Kako se šteje na prste? (poroč. gđ. V. Zupančič) 5.) Volitev delegatov. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Nasveti in predlogi.

K mnogobrojni udeležbi vabi uljudno

odbor.

Prošnja. Tovariše in tovarišice, kateri so prejeli Dimnikovo „Domačo vzgojo“ v razpečevanje, prav lepo prosimo, da nam pošljejo utržene novce, oziroma vrnejo nerazpečane knjige.

Odbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

Drugo berilo in slovnica za občje ljudske šole. Sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. Cena 80 h. — Knjiga, koje rokopis je pregledal pred natisom ter pomagal sestaviteljema pri korekturi c. kr. okr. šol. nadzornik, gosp. prof. Franč. Levec, je izišla v založništvu J. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberga. Lepa knjiga, o koji homo še več izpregovorili, se je predložila vis. c. kr. naučnemu ministerstvu v odobrenje.

Tovariši, ki grede letos v tečaj za deška ročna dela na Dunaj, se prosijo, da se zbirajo v soboto, dné 17. mal. srpana opoludne v „Národnem domu“ v Ljubljani, da potem popoludne ob $\frac{3}{4}$ uri skupaj odrinejo na Dunaj, kamor dospejo v nedeljo zjutraj ob 7. uri.

Prošnja. Da mi bode mogoče v pričetku šolskega leta vsa naročila na šolske zvezke pravočasno rešiti, prosim p. i. gospode šolske voditelje, da že koncem šolskega leta naroče zvezke in druge šolske potrebsčine ter ob jednem določijo čas, kdaj naj se naročeno blago odpošlje. Če ima kdo kako željo glede prenarabe ali poprave šolskih zvezkov, prosim, da se mi ista naznani, ker ji bodem drage volje vstregel.

Josip, Petrič,

izdelovatelj šolskih zvezkov.

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih in nemško-slovenskih ljudskih šol v Ljubljani bo v ponedeljek, dné 12. mal. srpana t. l. ob 8. uri dopoludne v telovadnici I. mestne deške petrazrednice v Komenskega ulicah št. 13. I. Naznanilo in opazke c. kr. šolskega nadzornika prof. Frana Levca o ljudskem šolstvu njegovega nadzorovalnega okraja. II. Kdaj so električni tekovodi človeškemu življenju nevarni in kako naj šola šolsko mladino primerno opozori na to nevarnost? — Poročilo g. učitelja Ivana Krulca. III. Kakšen pomen ima prostoročno risanje za vzgojo ženske mladine? Poročilo izdela in poročevalko izmej sebe določi učiteljski zbor mestne deklške osemrazrednice pri sv. Jakobu. IV. Izbor učnih knjig in beril za šolsko leto 1897./98. Šolska vodstva, ki žele glede učnih knjig in beril v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, ali uvesti kakšno novo učno knjigo, naj do 4. mal. srpana t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu pošljejo utemeljene predloge, drugače pa negativno poročilo. V. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice. VI. Nasveti o nakupu novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotične nasvete je najkasneje do 8. mal. srpana t. l. pismeno naznaniti načelniku knjižničnega odbora g. nadučitelju Jos. Maierju. VII. Volitev treh udov knjižničnega odbora za šolsko leto 1897./98. VIII. Volitev stalnega odbora, ki šteje 4 odbornike za šolsko leto 1897./98. IX. Samostalni predlogi, katere je najkasneje do 8. mal. srpana t. l. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

Vabilo. Postojnsko učiteljstvo bode priredilo povodom okrajne učiteljske konferencije v 7. dan meseca mal. srpana 1897 točno ob $\frac{1}{2}$ 9. uri zvečer v vrtnem salonu g. župana Mir. Vičiča v korist „cesar Frane Jožefove ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem“, katero nameruje ustanoviti kranjsko učiteljstvo v spomin vladarske petdesetletnice našega cesarja, dve gledališki predstavi ter si usoja k tema najljudnejše vabiti. Ustopnina znaša za osebo 1 K ter se preplačila z ozirom na blagotvorni namen hvaležno sprejemajo. Vspored: 1. Koračnica. 2. Prolog. (Zložil in govoril g. E. Gangl.) 3. Carobelli: Overtura. 4. Stara mesto mlade. Vesela igra v jednem dejanji. 5. Emeršič. Venec slov. pesmi. 6. Majcen. Črne oči. Mazurka. 7. Servus Petelinček. Vesela igra v 1 dejanji. 8. Rubens: Arija iz opere Domino noir. 9. Koračnica. Muzikalni del izvaja domača godba.

Krajcarska podružnica učiteljskega konvikta. Odbor „društva za zgradbo učit. konvikta“ je dal napraviti knjižice s krajcarskimi in petkrajcarskimi znamkami v prid učiteljskemu konviktu. Te knjižice se ravnokar razpošiljajo ter prosimo pri tej priliki vse p. i. tovarišice in tovariše, da blagovole te znamke prav pridno prodajati, prazno knjižico z denarjem vred pa vrniti odboru. — Kamen do kamena palača!

Pri občnem zboru učiteljskega društva za Kranjski šolski okraj, vrščem se v dan 6. vel. travna t. l. v St. Juriju pri Kranju — izvoljeni odbor se je sestavil takole: Predsednik gospod Dragotin Česnik, nadučitelj v Predosljah; podpredsednik gospod Luka Jelenc, nadučitelj v St. Juriji; tajnik gospod Andrej Rapè, učitelj v Olševku; tajnikov namestnik gospod Mihael Bregant, nadučitelj v Šmartinu; blagajnik gospod Fran Luznar, učitelj v Primskovem; odbornika gospod Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah in gospod Dragotin Benedik, nadučitelj v Smedniku.

G. Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem pri Mokronogu na Dolenjskem, nam piše, da ima na prodaj še nekaj iztisov A. Lebana latinske maše za mešan zbor po znižani ceni 50 kr., na dalje III. zvezek posvetnih „Skladeb“ (moški in mešani zbori) istega skladatelja po 20 kr. (znižana cena); isto tako svoje knjižice: „Andreas Freiherr von Cehovin, ein österreichischer Held“ po 30 kr. Poštino (5 kr.) treba plačati posebe.

„Sto beril za otroke“. Po italijanskih virih priredil nadučitelj Janko Leban. To je naslov 93 stranih obsežni knjigi, ki je ravnokar izšla v zalogi knjigotrca gosp. J. Giontinija v Ljubljani.

9260 novih šolskih poslopjij. Za časa vladanja našega presvetlega vladarja in cesarja Franc Jožefa I. se je zidalo novih šolskih poslopjij v posameznih dešelah in sicer: V Dolenji Avstriji 1132, Gornji Avstriji 531, Solnograškem 385, Štajarskem 417, Koroškem 311, Kranjskem 288, Istriji, Goriškem in Trstu 217, Tirolskem 323, Češkem 2127, Moravskem 816, Šleziji 443, Gališkem 1785, Bukovini 338 in Dalmaciji 147. Tedaj število vseh novo zvrševih šolskih poslopjij znaša 9260. (Po „Welt Blatt-u).
Josip Korošec,

Občinski svet ljubljanski je izvolil kot zastopnika mesta v c. kr. mestni šolski svet gg. dr. Danilo Majarona in ravnatelja Ivana Šubica.

Slovsanske knjižnice 62—63 snopič (cena 36 kr.) je ravnokar izšel ter prinaša lepo povest „Marica“, spisal Ljuba Babič (Gjalski), poslovenil Vinko Vinič.

Učiteljstvo postojinskega in logaškega okraja opozarjamo na veselico, ki jo priredi vrlo postojinsko učiteljstvo dne 7. t. m. v prid „cesar Franc Jožefove ustanove“, da se je udeleže v čim večjem številu ter kar največ šolskih prijateljev pripeljejo s seboj.

Praprotnikova slavnost. Gospode pevce, kateri se udeleže Praprotnikove slavnosti, prosimo, da prineso s seboj „Lovorike“, pesmarico Mohorjeve družbe in Nedvčdovo mašo „K tebi srca povzdignimo“. Nekaj not prinesemo s seboj iz Ljubljane.

C. kr. mestni šolski svet je imel v sredo dné 16. t. m. redno sejo, o kateri smo prejeli nastopno poročilo. Predsednik proglasi sklepčnost, otvori sejo in pozdravi navzočne, v prvi vrsti novoizvoljena zastopnika občinskega sveta odvetnika dr. Majarona in c. kr. ravnatelja obrtnih strokovnih šol J. Šubica. Zapisnikar poroča o kurentnih stvareh in njihovi rešitvi, ki se brez ugovora vzeme na znanje. Sklene se, da se ima vršiti okrajna učiteljska konferenca za slovenske in slovensko nemške šole v Ljubljani v pondeljek dné 12. julija t. l. ob osmih zjutraj v telovadnici I. mestne deške petrazrednice. Istega dné se ima ravno tam ob jednajstih dopoludné vršiti shod učitelstva v ta namen, da si odbere dva zastopnika v mestnem šolskem svetu za novo šestletno dōbo. Razpisati je izpraznjeno V. učno mesto na mestni deklški Srazrednici z obrokom do 12. julija t. l. Za dovolitev nagrad za vzdrževanje šolskih vrtoz tukajšnjega šolskega okoliša se predlože visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu utemeljeni nasveti. Prošnja učiteljskih zborov mestne deliške Srazrednice in mestne nemške deklške 6razrednice za reklasifikacijo učnih mest na teh šolah se ima priporočilno predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu in isto storiti gledé prošenj dveh mestnih učiteljev za novčeno podporo. Prošnja vodstva II. mestne 5razrednice, da bi se vsled konferenčnega sklepa učiteljstva tej šoli večerni pouk na tamošnji obrtni pripravljaniči preložil na četrtek dopoludné se odkloni. Uvažujejo se pa nekatere želje, ki so v tesni zvezi z vršečim se adaptiranjem prilitčnih prostorov prvega šolskega poslopja na Vrtači. Višje nadzorništvo c. kr. tabačne režije je naprositi, da iz sanitarnih razlogov na tovarniških dimnikih napravi da dimne požiralnike. Šolsko leto še ima skleniti 15. julija t. l.

Razpis. Šolsko poslopje za dvorazrednico na Primskovem pri Kranji je sezidati, katero je cenjeno na 12.300 gld.

Kdor želi delo prevzeti, naj odda svojo ponudbo do 5. mal. srpana t. l. opoldne krajnemu šolskemu svetu ter naj priloži tudi 5% varščino.

Nacrti in proračun se lahko pregleduje vsak dan od 10. do 12. ure dopoldne pri podpisanim predsedniku.

Krajni šolski svet si pridržuje pravico ponudnika si izbrati.

Opomni se da krajni šolski svet sam preskrbi material zidarski in tesarski ter vozno tlako izvzemši dovažanje potrebovane vode; po dogovoru morde krajni šolski svet prevzame tudi izkopavanje temelja.

Krajni šolski svet Primskovo, 19. rožnika 1897.

Predsednik: Mežnarc I. r.

Vprašanja pri usposobljenostnih izpitih za ljudske šole v Kopru: Matematika: 1.) Smodnik sestoji iz 17 delov solitra, 3 delov žvepla in 5 delov oglja; koliko vsake sestavine treba, da se napravi 52 kg smodnika? 2.) Za 2 km in 12 m dolg vodovod po-

rabijo se železne cevi, katerim iznaša zunanji premer 5 cm. Železo je debelo 4 mm. Koliko stanejo in koliko tehtajo potrebne cevi, ako je spec. teža železa 75 in ako stane vsakih 12 kg in 3 g cevi 3 gld. 5 kr.? 3.) Pocestnik ima 4 ha 375 m² velik travnik, za vsak ha travnika plačuje na leto 743 gld. davka. Delavcem, ki travo pokose in posuše, mora vsakokrat plačati 59 53 gld. Ako zamahne kosec s kosc jedenkrat, pokosi 15 cm široki in 1.98 m dolgo proggo, na 12 takih progah je 28 kg trave, katera izgubi pri sušenju vsled izhlapienja vode 52% svoje teže. Koliko sena daje travnik na leto, ter koliko stane posestnika 1 g sena, ako želi, da mu donaja glavnica, za katero je travnik kupil, 5%, ako kosi dvakrat na leto ter dobi pri drugi košnji le $\frac{3}{5}$ one množine sena, katero je dobil pri prvi kornji, in če je plačal 1 ha travnika po 1235 gld.?

Pedagogika in slovensko: Pouk kakor vzgojno sredstvo. Nemščina: Ein Maiausflug. Präpositionen (u deren Gebrauch an Beispielen zu erläutern.)

Realije: Bitka pri Mohači. Železo (kako ga je dobivati, svojstva in uporaba.) Električno zvonilo.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 811

o. šol. sv. V šolskem okraji Krškem se bodo začetkom šolskega leta 1897/98. stalno ali začasno oddale sledeče učiteljske službe:

- 1.) Na trirazrednici v Škocijan u druga učiteljska služba z letno plačo 450 gld.
- 2.) Na dvorazrednici v Čateži ob Savi druga učiteljska služba z letno plačo 450 gld.
- 3.) Na jednorazrednici v St. Juriji pod Kumom služba učitelja-voditelja z letno plačo 450 gld. 30 gld. opravilne doklade in prosto stanovanje.
- 4.) Na jednorazrednici na Dobovi služba učitelja-voditelja z letno plačo 450 gld., 30 gld. opravilne doklade in 80 gld. stanarine.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potom semkaj vlagajo do dne 31. mal. srpana.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 23. roznika 1997.

Štev. 316

o. šol. sv. Na mestni deklški osemrazrednici ljubljanski je stalno popolniti V. učno mesto s prejemki III. plačilne vrste in postavnimi starostnimi dokladami.

Prosilke za to službo imajo svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem vložiti semkaj najpozneje do 12. mal. srpana letos.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 17. roznika 1897.

Zahl 466

B. Sch. R. An der vierclassigen Volksschule zu Töplitz-Sagor ist die Lehrstelle zur ersten Classe provisorisch zu besetzen. Mit der Stelle sind der Gehalt mit 360 fl. und 60 fl. Quartiergeld verbunden.

Bewerber um diese Stelle wollen ihre belegten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 30. Juli 1897 Hieramts einbringen.

K. k. Bezirksschulrath Littai, am 19. Juni 1897

der Vorsitzende: Grill m. p.

Listnica upravnništva: Dragi mi sodrugi! Ko sem ob pričetku leta potrkal na Vaših durih, ste se mi odzvali v prav obilem številu s svojimi doneski, in praj nagubano lice se mi je zopet razvedrilo, ko sem videl, da bom za nekaj časa lahko zadostoval raznim zahtevam.

Doslej je torej šlo lahko, a kako pa zdaj? — Račun tiskarne imam že v rokah, — denarja pa komaj šestino tega, kolikor potrebujem! Zopet gledam činerno in ne vem izhoda, ako mi ne priskočite Vi! Torej prosim, — preženite mi skrbi, ki zares niso majhne!

Vsaj sedaj-le — s 1. mal. srpanom — je Vam le prav lahko: saj štejete denarjev kopico, da niti ne veste kam ž njim! — In dolžnost Vam je tudi, da se spomnite „Tovariša“, ki je tako krepko dvigal glas za naše zboljšanje, da mu pač gre mnogo za sluge za doklade, katere je učiteljstvo ravnokar prejelo!

Torej tovariši, osobito stari nepoboljšljivi, — vzdramite se, pa mi pošljite vsaj majhen delež! Ako storite to, hvaležen Vam bode „Tovariš“!

Pozdravlja Vas kolegijalno

Barje, 1. mal. srpana 1897.

„Tovarišev“ blagajnik.

Svoji k svojim! Tovariši, zahtevajte pri vseh trgovcih in od „Narodne šole“ Petričeve šolske zvezke v prid učiteljskemu konviktu!

V podpisnem založništvu so izišle
in se dobivajo
po 50 kr. knjiga:

Pripovedke

iz avstrijske zgodovine.

Nabral in priredil Jakob Dimnik,
učitelj v Ljubljani.

Tiskarna R. Milic.

Slovensko učiteljsko društvo je izdalo in založilo te-le knjige:

Komensky-Ravnikar: „Didaktika“ 50 kr.

Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski šoli“ 50 „

* * * „Učiteljski večeri“ 20 „

Ciperle: „Narodna vzgoja“ 30 „

Vse te knjige se dobivajo pri upravnštvu našega lista; pri uredništvu se pa dobiva:

Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 gl.

Zahtevajte ilustrovani cenik za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane

harmonije in didaktafone

iz tvornice Jos. Lenarčič & Co. na Vrhniki pri Ljubljani.

Tvrdba podpira tudi učiteljski konvikt! (8—3)

Goriška tiskarna A. Gabršček

zalaga te-le časopise:

1. „Soča“. Tednik, izhaja 27. leto. Cena gl. 4:40 na leto.
2. „Primorec“. Izhaja 5. leto vsak drugi torek. Cena 80 kr.
3. „Slovanska knjižnica“. Izhaja v mesečnih snopičih. Doslej jih je izšlo že 61. Cena gl. 1:80, posamičnim snopičem pa 18 kr.
4. „Knjižnica za mladino“. Doslej izšla 2 letnika ali 24 trdo vezanih snopičev. Cena letniku gl. 2:40 ali po 25 kr. posamični snopič.

Dalje so izšle knjige:

„Gluhonemi“ gl. 1:30. — „Materino delo za Boga in domovino“ 70 kr. — Roman „Bele noči“ 25 kr. — „Venec slovanskih povestij“ 55 kr. — „Zgodovinske črtice o Goriški“ 55 kr. — Novo književno podjetje: „Salonska knjižnica“. — V Ljubljani na prodaj pri Zagorjanu in Fischerju. (9—2)

Ivan E. Weixl

v Kamnici pri Mariboru

priporoča svoje higij., c. in kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje po nizki ceni. — Ta sestav pridobil si je strokovnjaško in zdravniško simpatijo povsem, in je vpeljan že v mnogih šolah avstrij.-ogers. dežel in tudi Nemške države. (5—9)

Razgled gratis in franko.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Franciškanskih ulicah št. 4.

prevzame vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in po-
lištvna dela. Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata
nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah. (2—10)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotov-
ljene moške in ženske obleke v vsaki
velikosti ter najboljše perilo in zavrat-
nice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj
si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri se izvršujejo točno
in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko
in zastonj. (3—10)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urar v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsako-
vrstnih žepnih in stenskih ur, bu-
dilnikov, prstanov, uhanov, šival-
nih strojev od 25 gld. naprej, bi-
ciklov od 125 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno
in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje
franko in zastonj. (4—10)

➡ Naročnike prosimo, da se ozirajo pri naročilih in nakupovanju na oznanila našega lista. ➡

➡ Šolski zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“. ➡

Josip Petrič,

trgovec s papirjem in izdelovatelj šolskih zvezkov

v prid „Učiteljskemu konviktu“

v Ljubljani na sv. Petra cesti

(blizo Frančiškanske cerkve)

priporoča svojo dobro urejeno trgovino s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem, ter nadalje svinčnike „družbe sv. Cirila in Metoda“.

V zalogi ima vedno najboljši pisarniški, pisemski, ovojni in raznovrstni drugi papir, kakor tudi „narodni papir“.

Velika izber držal, peres, gumic, šolskih ploščic, črtalnikov, čopičev, ravnil, risalnih desk, barvic, raznovrstnega črnila, bilježnikov, poslovnih in spominskih knjig, uradnih in družih zavitkov ter sploh vse v to stroko spadajočih predmetov po najnižjih cenah.

➡ Častitim gospodom šolskim voditeljem, učiteljem in gospodičnam učiteljicam znižane cene! ➡

(6—6)

➡ Zahtevajte jih odločno v vseh trgovinah! ➡

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Lastnik in založnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ po načrtu g. mestnega učitelja A. Razingerja.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ so iz najboljšega papirja in okusno opravljeni.